

ERRONKAREN DESKRIBAPENA

Bizkaiko Foru Aldundiaren Gizarte Ekintza Sailak proposatutako erronkak izenburu hau du: ***“Zein estrategia erabil daiteke mendekotasun-egoeran dauden pertsonak nahi gabe egoitza-zentroetan edo ospitaleetan sartzeko arriskua murrizteko eta haien eta zaintzen dituzten zaintzaile ez-profesionalen bizi-kalitatea hobetzeko?”***

Erronka hori mendekotasun-egoeran dauden pertsonak nahi gabe instituzionalizatzeko arriskua prebenitzeko eta minimizatzeko esku-hartze proposamenak eta estrategia soziosanitarioak eta/edo komunitarioak identifikatzeko beharrari erantzuten dio, pertsona horien zaintza etxean egiten denean, haien bizi-kalitatea eta zaintzaile ez-profesionalena hobetuz.

Testuingurua

Pertsona gehienek etxean zahartu nahi dute, etxean ahalik eta denbora gehien egon, nahiz eta mendekotasun-egoerak eragindakako laguntzak behar izan, bai eta beharrezko laguntzak beren ohiko ingurunean, etxean eta/edo komunitatean zabaltzea ere.

Horregatik, Bizkaiko Foru Aldundiak egoitza-zerbitzuak kudeatzeaz gain, esku-hartze soziosanitario eta komunitarioko estrategiak eta proposamenak identifikatzen sakondu nahi du, mendekotasun-egoeran dauden pertsonen nahi gabeko instituzionalizazio-arriskua minimizatuko dutenak eta haien bizi-kalitatea eta zaintzaileena hobetuko dutenak.

Bizkaian, gaur egun, 40.000 pertsona inguru daude mendekotasun-egoeran maila aitortuarekin¹, eta horietatik 21.000k baino gehiagok² familia-inguruneke zaintzetarako prestazio ekonomikoa dute (FIZPE), eta, beraz, etxe horietan mendekotasun-egoeran dagoen pertsonarekin bizi den eta erreferentziazko zaintzaile diharduen gizarte- eta familia-sareko pertsona bat dago.

Testuinguru horretan, Bizkaiko Foru Aldundiak mendekotasuna duten eta etxean zaintzen diren pertsonen bizi-kalitatea hobetu nahi du, bai eta zaintzaile ez-profesionalen bizi-kalitatea ere. Horretarako, esku hartzeko proposamenak, zerbitzuak, laguntzak eta prebentzio-estrategiak identifikatu nahi ditu, esparru soziosanitarioan eta/edo komunitarioan, ahal den neurrian mendekotasuna atzeratuko dutenak, nahi ez den instituzionalizazioaren arriskua minimizatuko dutenak eta mendekotasun-egoeran dagoen pertsonaren nahiz haren zaintzaileen ongizatea areagotuko dutenak.

¹<https://www.bizkaia.eus/Home2/archivos/DPTO3/Temas/Pdf/Indicadores%20de%20gesti%C3%B3n/Mendekotasunaren%20ebaluazioak%20Adierazleak%20Indicadores%20VD%202019-2021.pdf?hash=4c2e727775c75ac4812ea89de10f4d1&idioma=CA>

²<https://www.bizkaia.eus/Home2/archivos/DPTO3/Temas/Pdf/Indicadores%20de%20gesti%C3%B3n/2019-2021%20PECEF-FGZPE.pdf?hash=f177ce41c7589f75d43f68e0a4e0de37&idioma=CA>

Gizarte Ekintza Sailak (GES) helburu horretara bideratutako ekimen, proposamen eta/edo estrategietan sakondu nahi du, mendekotasuna duten eta etxean jarraitzen duten pertsonen zaintza egokia bermatuz eta zaintzaile ez-profesionalei laguntzeko sarea indartuz.

Erronka horren bidez, Bizkaiko Foru Aldundiaren eskumen-esparrutik heldu beharreko estrategia berriak identifikatu nahi dira, mendekotasun-egoeran dauden eta zainketak etxean -non iraun nahi baitute, laguntzak behar izanda ere- egiten zaizkien pertsonen arreta pertsonalizatuagoa izan dadin laguntzeko, eta zaintzaileen bizi-proiektua ere garatzen laguntzeko.

Erronka horrekin, Bizkaiko Foru Aldundiak erantzun berriak, nitxo-estrategiak eta pertsona zaurgarrien talde espezifikoek hautemate-ereduak identifikatu nahi ditu, etxean gertatzen diren iraupen luzeko zainketetan estrategia eta ekimen pertsonalizatuak zehazteko.

Alderdi interesdunak

Erronka horri erantzuteko, kontuan hartu behar dira mendekotasun-egoeran dagoen pertsona baten etxean ematen diren iraupen luzeko zainketen esparruan funtsezkoak diren agente hauek:

- Mendekotasun-egoeran dauden pertsonak, baldin eta pertsona horiek etxean zaintzen eta artatzen badira, eta familia-sareko pertsona batek zaintzaile nagusi gisa jarduten badu.
- Familia Inguruneko Zaintzetarako Prestazio Ekonomikoari lotutako erreferentziazko zaintzaile gisa jarduten duten zaintzaile ez-profesional nagusiak.
- Mendekotasun-egoeran dagoen pertsona zaintzeko ekosistemako gainerako senitartekoak eta pertsonak, modu erantzukidean parte har dezaketenak.
- Mendekotasun-egoeran dauden pertsonen eta zaintzaileen arretan inplikaturako beste eragile batzuk kontuan hartzea;
 - Lehen mailako arretako gizarte-zerbitzuak; oinarrizko gizarte-zerbitzuak
 - Osasun-sistema
 - Komunitate-ingurunea agente bideratzaile gisa
 - Hirugarren sektoreko agenteak
 - Enpresa-ingurunea

Beharrak

Bizi-itxaropena handitzeak eta biztanleria zahartzeak mendekotasun-egoerak areagotzea dakar, batez ere biztanle nagusien artean. Adin oso aurreratuetan mendekotasunaren prebalentzia eta gaixotasun kronikoen prebalentzia handitzeak iraupen luzeko zainketen beharra areagotu du.

Ildo horretan, mendekotasun-egoeran dauden adinekoek beren etxeetan jarraitu nahi dute, nahiz eta mendekotasun-mailaren ondorioz laguntza eta zaintza behar izan. Errealitate horrek sistemak, kudeaketa- eta antolaketa-ereduak egokitzea eskatzen du, mendekotasun-egoeran egonda etxean zaintzen diren pertsonen eta haien zaintzaileei zuzendutako laguntzak emateko.

Bizkaiko Foru Aldundia epe luzeko zainketen trantsizioa bultzatzen ari da, epe luzean zainketak behar dituzten pertsonen erantzun eta laguntza hobea emateko, eta arreta berezia jartzen ari da pertsona horien, beren bizitzaren eragile gisa, eta zainketa-ekosisteman parte hartzen duten pertsonengan, zaintzaileengan arreta berezia jarrita.

Hala, 2018an, Zaintzaileen Estatutua onartzea urrats garrantzitsua izan zen zaintzaileak zainketen politika publikoen hartzaile gisa aitortzeko, bereziki, mendekotasun-egoeran dauden pertsonak familia-ingurunean zaintzen direnean. Zaintzaileen Estatutuan artikulatzen diren betebeharrak eta eskubideetatik abiatuta, zaintzaileen bizi-proiektuaren garapena eta mendekotasun-egoeran dagoen pertsona zaintzeko lanen garapena bateragarriago egin dezaketen neurriak artikulatzen dira, atsedenerako eskubidearen, gizarte-aurreikuspenaren, prestakuntzaren, informazioaren eta ergonomiaren bidez.

Zaintzan diharduten pertsonak zaintzen gehiago aurrera egiteko, mendekotasuna duten pertsonen beharrezko laguntzak eskaintzeaz gain, berebiziko garrantzia du eredu, sistema eta jardun-ildo pertsonalizatuetan aurrera egiteak honako eremu hauetan:

- Eremu soziosanitario eta komunitarioko prebentzio-estrategiak, zaintzaileak gehiegi ez kargatzeko eta mendekotasun-egoeran dauden pertsonen mendekotasuna larriagotzeko gertakari akutuak saihesteko laguntza izan daitezkeenak.
- Mendekotasun-egoeran dauden pertsonak berehala instituzionalizatzen dituzten faktore kritikoak identifikatzea.
- Prebalentzia handieneko taldeen edo jarduera eta ekimen proaktiboak pertsonalizatzea eskatzen duten beharrak dituzten pertsona zaugarrien deskribapena.
- Zerbitzu proposamenak, segmentu edo talde bakoitzerako nitxo-estrategiak eta laguntzak, eta mendekotasun-egoeran dauden pertsonen eta zaintzaileen bizikalitateak okerrera egiten duen egoerari aurrea hartzea ahalbidetuko duten estratifikazio- eta monitorizazio-ereduak.

Helburuak

Testuinguru horretan, Bizkaiko Foru Aldundiak erronka zehatz hau jarri du abian, gizarte-zerbitzuen arloan ezagutza eta esperientzia dituzten eragileen proposamenak eta estrategiak bildu nahian, honako behar hauei erantzuteko:

- Zeintzuk izan daitezke nahi ez den instituzionalizazio-arriskua sortzen duen gainkarga handiko egoera bat dakarten funtsezko faktoreak?
- Datuak aztertzeke zein eredu erabil daiteke instituzionalizazio-arriskua iragartzeko eta egoera jakin bati aurrea hartzeko edo erantzuteko neurriak lehenesteko, hauskortasun edo zaurgarritasun handieneko pertsona taldeen arabera?
- Zer ekimen eta nitxo-estrategia proposa daitezke mendekotasun-egoeran egonda etxean zaintzen diren pertsonen eta haien zaintzaileen instituzionalizazio-arriskua murrizteko eta bizi-kalitatea hobetzeko?
- Nola prebenitu mendekotasuna larriagotzeko aurreikus daitezkeen egoerak, aurreikus daitezkeen bilakaerari buruzko informazioan eta funtsezko adierazleetan oinarrituta?
- Nola indartu mendekotasun-egoeran dauden pertsonak beren etxeetan zaintzeko ekosistema?
- Nola eraiki gainkarga eta instituzionalizazio-arriskua hautemateko ebaluatu beharreko funtsezko faktoreen monitorizazio- eta jarraipen-eredu bat?
- Zer beste informazio-iturri hartu behar dira kontuan arriskuen identifikazio-eredua hobetzeko eta zein lirakeke datu kritikoak?

Hasierako fasean, erronkari erantzungo dioten proposamenak eskatuko dira, hala nola garatu beharreko jarduera-ildoak, estrategiak, pertsona zaurgarrien segmentuak identifikatzea, datuak aztertzeke ereduak diseinatzea eta abar. Horretarako, erakunde parte-hartzaileen eskura fikziozko datu multzo bat jarriko da, egin beharreko proposamenak bideratzeko eta laguntzeko.

Horretarako eratutako ebaluazio-taldearen bidez **erronkaren bigarren faserako** aurrez hautatzen diren proposamenetarako, Bizkaiko Foru Aldundiak Bizkaian mendekotasun-egoeran dauden pertsonen eta haien zaintzaileen datu anonimizatuen multzo bat jarriko du erakundeen eskura, datuen babesaren eraginaren ebaluazioa (DBEE) egin ondoren. Ebaluazio horrek identifikazio-arriskua ahalik eta gehien murriztea ahalbidetu du, eta, horrekin, ekimen honetan inplikaturako datu pertsonalen legez kanpoko tratamendua.

Aurrez hautatutako enpresen eskura jarriko den datasetak guztira 70.000 erregistro biltzen ditu, eta mendekotasun-egoeran dauden 43.000 pertsona eta horiekin bizi diren eta familia-inguruneko zaintzetarako prestazio ekonomikoari dagokionez erreferentziatzat hartzen diren zaintzaile nagusiak daude bertan ordezkatuta.

Erabilera-testuingurua

Erronkari buruzko proposamenak egiteko eskuragarri jarriko diren datuak hobeto ulertzen laguntzeko asmoz, jarraian, Bizkaiko Foru Aldundiak erronka honetan eskuragarri jarriko duen datasetari buruzko datu nagusien deskribapena jasoko dugu.

Dataset honek Bizkaian guztira 43.000 etxeren baino gehiagoren datu anonimizatuak biltzen ditu, zeinetan mendekotasuna duen pertsonak 60 urte edo gehiago dituen, eta uneren batean familia-inguruneko zaintzagatiko prestazio ekonomiko baten onuradun izan den.

Horrela, datu multzoak mendekotasun-egoeran dagoen pertsonaren eta erreferentziako zaintzailetzat hartzen den familia-inguruneko zaintzailearen datu deskriptiboak islatzen ditu. Datu historikoen multzo bat biltzen du, gaur egun hil diren pertsonak eta onuradun izan zitezkeen zerbitzuen eta prestazioen multzoa barne.

Ondoren, orientabide gisa, datasetean eskainiko diren datu zehatzak erakusten dira, baina baliteke datu batzuk ezkutatuta egotea DBEEaren ondorioz, berriz identifikatzeko arriskuak saihesteko.

Mendekotasun-egoeran dagoen pertsonaren datuak.

- Mendekotasun-egoeran dagoen pertsonaren sexua.
- Mendekotasun-egoeran dagoen pertsonaren adina datuak atera zirenean, sartzeko eskaera egin zuenean edo egoitzan sartu zenean edo zendu zenean.
- Mendekotasun-gradua eta mendekotasun-balorazioaren puntuak, azken mendekotasun-balorazioarekin bat etorriz.
 - Aurreko urteko balorazio-graduaren bilakaera, aurreko balorazio batekin alderatuta, kategoriekin adierazita (hobeto-okerrago-berdin).
 - Urteko batez besteko balioespenen eta banakako arreta-planen kopurua, lehen baloraziotik mendekotasun-balorazioa zenbat aldiz egin den edo banakako arreta plana zenbat aldiz eguneratu den adierazten duena.
- Onuradunaren heriotza-urtea.
- Zein udalerritan bizi den, mendekotasun-egoeran dagoen pertsonaren bizilekuaren biztanleria-mailaren arabera (5.000 baino gutxiago, 5.000 eta 10.000 artean, 10.000 eta 20.000 artean, 20.000 eta 50.000 artean, 50.000 eta 100.000 artean eta 100.000 baino biztanle baino gehiago).
- Etxebizitzaren ezaugarriak, eta, zehazki, etxean toki nahikoa izatea, mendekotasunaren balorazioa etxean egiten duen profesionalaren pertzepzioaren arabera.
- Mendekotasuna duen pertsonak mendekotasuna lehen aldiz balioetsi zitzaionetik izan duen zaintzaile-kopurua, FIZPEn erreferentziatzat hartutakoa.
- Errenta-maila.
 - Familia-inguruneko zaintzetarako prestazio ekonomikoaren azken zenbatekoa.

- Mendekotasun-egoeran dagoen pertsonaren diru-sarreraren maila, azken balorazio ekonomikoaren arabera.
- Mendekotasuna duen pertsonaren lan-egoera, Gizarte Txostenetik lortua, bere azken Banakako Arreta Planaren informazioaren arabera.
- Mendekotasun-egoeran dauden pertsonak onuradun izan diren zerbitzuak:
 - Erabili dituen zerbitzuak: eguneko zentroko arreta, egoitzako aldi baterako diru-sarrerak, laguntza-produktuetarako laguntzak (Gizatek), etab. Mendekotasun-egoeran dagoen pertsona onuraduna izan den zerbitzu bakoitzerako erregistro bat erakusten da.
 - Onuradun izan den zerbitzuaren iraupena, hilabetetan.
 - Mendekotasunaren lehen balioespenetik familia-inguruneko zaintzetarako prestazio ekonomikoa eman arte igarotako urte-kopurua.
 - Mendekotasun-egoeran dagoen pertsonak egoitza batean sartzeko eskatzen duen data, hala badagokio.

Zaintzailearen datuak.

- Zaintzailearen sexua.
- Zaintzailearen adina datuak atera zirenean, eskaera egin zen unean edo egoitzan sartu zenean edo zendu zenean.
- Mendekotasun-egoeran dagoen pertsonarekiko ahaidetasuna: zaintzaileak onuradunarekin duen lotura.
- Zaintzailearen arduraldia, etxeko zainketen azken balorazioan/jarraipenean jasotako informazioaren arabera.
- Zaintzaileak etxetik kanpo ere lan egiten duen adierazten duen adierazlea.
- Zaintzaileak bere gizarte-sarearen laguntza jasotzen duen adierazten duen adierazlea.

Mendekotasun-egoeran dauden pertsonak laguntzeko premia-motei lotutako beste adierazle batzuk, zainak balioespenaren unean edo mendekotasun-egoeraren jarraipenetan aplikatutako eskalen bitartez lotu diren, zeinak, *a priori*, honako hauei lotuta egon litezkeen: intituzionalizazio-arriskua, gaixotasun neurologiko eta psikiatrikoen diagnostikoa, komunikazio-zailtasunak, kognizio-ereduak eta abar.

Erreferentziak

Jarraian, proiektu honen esparruan baliagarriak izan daitezkeen arauen erreferentzia jakin batzuk jartzen dira eskuragarri:

- <https://web.bizkaia.eus/es/personas-cuidadoras>.
- [12/2008 Legea, abenduan 5ekoa, Gizarte Zerbitzuei buruzkoa.](#)

- [185/2015 DEKRETUA, urriaren 6koa, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren prestazio eta zerbitzuen zorroari buruzkoa.](#)
- [Bizkaiko Foru Aldundiaren 192/2018 FORU DEKRETUA, abenduaren 26koa, zaintzaileen estatutua eta familia-giroan zaintzeko prestazio ekonomikoa arautzen dituen.](#)
- [Bizkaiko Foru Aldundiaren 124/2021 FORU DEKRETUA, irailaren 7koa, zeinaren bidez arautzen baita familia-giroan zaintzeko prestazio ekonomikoa jasotzen duten pertsonen zaintzaileek aldi baterako egoitza-zerbitzuaren bidez atsedean hartzeko prestazioa ekonomikoa.](#)
- [Bizkaiko Foru Aldundiaren 17/2014 Foru Dekretua, otsailaren 25koa; honen bidez, mendetasuna duten pertsonentzako egoitzen foru zerbitzu publikoan sartzeko araubidea eta zerbitzu hori egonaldi iraunkorrean emateko baldintzak arautzen dira.](#)
- [Bizkaiko Foru Aldundiaren 87/2017 Foru Dekretua, ekainaren 28koa, mendetasuna duten pertsonentzako egoitzen foru zerbitzu publikoan sartzeko araubidea eta zerbitzu hori egonaldi iraunkorrean emateko baldintzak arautzen dituen.](#)